Forensic Science, 4'2026
ISSN: 3083-6085 (print), 3083-6093 (online)

УДК 343.132:343.985.1:347.965.42
DOI https://doi.org/10.32782/forensic.science.2026.4.5

Катерина Горбунова
доктор філософії,
доцент кафедри кримінального процесу
та організації досудового слідства
навчально-наукового інституту № 1,
Харківський національний університет внутрішніх справ
https://orcid.org/0000-0002-1120-2682

Микита Севастьянов
курсант 4-го курсу навчально-наукового інституту № 1,
Харківський національний університет внутрішніх справ
https://orcid.org/0009-0005-9596-2193

ОЦІНКА ДОПУСТИМОСТІ РЕЗУЛЬТАТІВ СЛІДЧОГО ЕКСПЕРИМЕНТУ КРІЗЬ ПРИЗМУ СУДОВОЇ ПРАКТИКИ ВЕРХОВНОГО СУДУ УКРАЇНИ

У статті здійснено комплексне дослідження слідчого експерименту як одного з важливих засобів перевірки, уточнення й оцінювання відомостей, отриманих під час досудового розслідування кримінальних правопорушень. Визначено, що специфіка цієї слідчої (розшукової) дії полягає у можливості практичної перевірки показань щодо механізму вчинення конкретних дій шляхом відтворення обстановки й обставин події, а також проведення відповідних експериментів і випробувань. Встановлено основні чинники, що впливають на результативність слідчого експерименту, зокрема своєчасність його проведення, належність підготовки, правильність визначення умов і послідовності дослідів, забезпечення контролю за поведінкою учасників та повнота процесуальної фіксації. Окрему увагу приділено оцінюванню позитивних і негативних результатів експериментальної перевірки. Наголошено, що встановлення можливості певної події не завжди дає підстави для категоричного висновку щодо її фактичного здійснення, тоді як достовірне встановлення неможливості відповідної дії за конкретних умов може мати істотне спростовувальне значення. Аргументовано необхідність оцінювання результатів слідчого експерименту в сукупності з іншими доказами кримінального провадження.

Проаналізовано практику Верховного Суду щодо дотримання процесуальної форми проведення та фіксації слідчого експерименту. Встановлено, що судова практика розмежовує істотні порушення процесуальних вимог і формальні недоліки, які не вплинули на достовірність доказу або можливість його судової перевірки. Розглянуто підходи Верховного Суду до оцінювання участі понятих, відеофіксації, відмінностей між умовами проведення експерименту та фактичними умовами події,

вилучення речових доказів під час слідчої дії, а також розбіжностей між попередніми показаннями особи та відомостями, отриманими під час експерименту. Зроблено висновок, що дотримання процесуальної форми слідчого експерименту має розглядатися не як прояв надмірного формалізму, а як необхідна гарантія достовірності доказової інформації, можливості її перевірки судом і забезпечення процесуальних прав учасників кримінального провадження. Водночас застосування вимог процесуальної форми має ґрунтуватися на оцінці реального впливу конкретного порушення на доказову цінність отриманих результатів.

Ключові слова: *слідчий експеримент, слідча (розшукова) дія, доказ, доказування, допустимість доказів, процесуальна форма, кримінальне провадження, Верховний Суд, відтворення обставин, протокол.*

Постановка проблеми. Ефективність досудового розслідування значною мірою залежить від можливості не лише отримати певну інформацію про обставини кримінального правопорушення, а й перевірити її достовірність та відповідність фактичним обставинам події. У цьому контексті особливого значення набуває слідчий експеримент, який дає змогу перейти від пасивного сприйняття повідомленої учасниками кримінального провадження інформації до її практичної перевірки шляхом відтворення відповідних дій, обстановки, обставин події або проведення необхідних дослідів і випробувань [1].

Слідчий експеримент посідає особливе місце серед засобів доказування, оскільки його пізнавальна цінність полягає у можливості перевірити, чи могли певні обставини відбутися саме так, як про них повідомляє особа. При цьому результати такої процесуальної дії можуть не лише підтвердити вже отримані відомості, а й виявити суперечності, уточнити механізм події, встановити послідовність дій її учасників або спростувати окремі версії сторін кримінального провадження.

Водночас доказове значення слідчого експерименту безпосередньо пов'язане з дотриманням установленої кримінальним процесуальним законом процедури. Недодержання вимог щодо порядку проведення та фіксації цієї слідчої дії може поставити під сумнів допустимість отриманих результатів. Саме тому в судовій практиці Верховного Суду поступово сформувалися підходи до розмежування істотних і неістотних порушень процесуальної форми, а також до визначення того, які недоліки проведення слідчого експерименту справді впливають на доказове значення його результатів.

Мета статті полягає у комплексному розкритті значення слідчого експерименту як засобу перевірки й уточнення доказової інформації, а також у визначенні основних проблем дотримання його процесуальної форми з урахуванням актуальних правових позицій Верховного Суду.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематика слідчого експерименту посідає важливе місце у працях представників кримінального процесу та криміналістики. Науковці розглядають його як засіб перевірки версій, спосіб отримання та перевірки доказової інформації, а також як процесуальну форму застосування експериментального методу пізнання. В. М. Стратонов акцентує увагу на поєднанні пізнавальної та процесуальної природи слідчого експерименту, підкреслюючи значення його належної процесуальної форми для подальшої оцінки отриманих результатів [2]. Практичний аспект проблеми допустимості результатів цієї слідчої дії досліджували С. В. Стародубов, М. О. Д'ячкова та В. В. Сидорчук, які на основі судової практики Верховного Суду аналізують порушення вимог кримінального процесуального законодавства під час проведення слідчого експерименту [3].

Виклад основного матеріалу. Слідчий експеримент посідає особливе місце серед слідчих (розшукових) дій, оскільки його сутність полягає не просто у фіксації вже існуючих обставин, а в їх цілеспрямованому відтворенні або моделюванні з метою перевірки певної версії. Така специфіка зумовлює його важливу пізнавальну функцію: слідчий отримує можливість перевірити на практиці те, що до проведення експерименту існувало лише як припущення.

За своєю природою слідчий експеримент є переважно похідною слідчою дією. Його проведенню часто передує отримання показань, речових доказів, документів чи інших відомостей, які потребують перевірки. Водночас відкладення проведення експерименту

на невизначений час може негативно позначитися на якості доказування. Особливо це стосується випадків, коли перевірці підлягають обставини, пов'язані з освітленням, видимістю, оглядовістю, погодними умовами, розташуванням об'єктів або іншими характеристиками обстановки, які з часом можуть істотно змінюватися. Несвоєчасне проведення експерименту може негативно впливати як на хід досудового розслідування, так і на достовірність отриманих результатів.

Отже, питання часу проведення слідчого експерименту має розглядатися не лише з позиції процесуальної доцільності, а й крізь призму можливості максимально точного відтворення умов досліджуваної події. Чим більше часу минуло після події, тим вищою може бути ймовірність зміни обстановки, зникнення певних слідів, зміни природних умов або втрати можливості відтворити необхідні параметри.

Не менш значущим є питання належної організації експерименту. Слідчий експеримент не може проводитися імпровізовано, без попереднього визначення його мети, об'єктів перевірки, послідовності дослідів, кола учасників та способів фіксації. Відсутність належної підготовки може перетворити слідчу дію з ефективного інструменту доказування на джерело суперечливої або навіть недостовірної інформації.

Особливої уваги потребують ситуації, коли неналежна організація експерименту фактично сприяє протидії розслідуванню. До таких негативних чинників можна віднести неуважність, зволікання, недостатній контроль за діями учасників, відсутність чіткого плану, нездатність оперативно реагувати на непередбачувані обставини та відсутність альтернативного способу проведення дослідів. За таких умов існує ризик отримання результату, який не дає змоги об'єктивно відповісти на поставлене питання. Як зазначається у криміналістичній літературі, неналежна підготовка й організація слідчого експерименту можуть істотно знизити його доказову цінність [4, с. 97].

Важливою проблемою є також правильне оцінювання отриманих результатів. Сам факт позитивного результату експерименту ще не означає, що досліджувана подія відбувалася саме так, як її описує певна особа. Якщо під час експерименту встановлено, що певна дія могла бути здійснена за відповідних умов, це доводить лише можливість такого розвитку подій. Для категоричного висновку необхідне встановлення того, що відповідний механізм був не просто можливим, а таким, який за конкретних обставин виключає інші варіанти.

Саме тому результати слідчого експерименту повинні оцінюватися в сукупності з іншими доказами кримінального провадження. Вони можуть підтвердити наявну слідчу версію, поставити її під сумнів, повністю її спростувати або стати підставою для формування нового припущення. Якщо результати експерименту підтверджують версію, але не виключають альтернативних способів розвитку події, їх доказове значення не може ототожнюватися з категоричним доказуванням відповідного факту [5, с. 94].

У криміналістичній науці існують різні підходи до визначення доказового значення результатів слідчого експерименту. Одна позиція полягає в тому, що доказове значення мають передусім результати, які підтверджують можливість певної події, дії чи явища. П. Д. Біленчук, В. К. Лисиченко та Н. І. Климко пов'язують доказову цінність результату з підтвердженням факту, що перевіряється, або можливості відповідного процесу чи явища [6, с. 64]. Натомість В. Ю. Шепітько обґрунтовує ширший підхід, за якого доказового значення можуть набувати як позитивні, так і негативні результати експериментальної перевірки [7, с. 90].

Більш переконливою видається саме остання позиція. Негативний результат слідчого експерименту за певних умов може мати навіть більш вагоме доказове значення, ніж позитивний. Якщо шляхом належно проведеного експерименту встановлено об'єктивну неможливість здійснення певної дії за конкретних умов, це здатне безпосередньо спростувати відповідну версію. При цьому принципове значення має достовірність експериментальної перевірки, тобто належне відтворення істотних умов, правильність методики проведення дослідів та належна фіксація отриманих результатів.

Показовою є ситуація, коли під час експерименту перевіряється здатність конкретної особи здійснити певну дію. Якщо результат залежить від індивідуальних фізичних, професійних чи інших навичок особи, категоричність висновку має оцінюватися обережно.

Натомість у випадках, коли результат не залежить від індивідуальних властивостей учасника, а перевіряється об'єктивна фізична можливість, наприклад можливість проникнення предмета через певний отвір, експеримент може забезпечити значно вищий ступінь достовірності.

Отже, позитивний результат експерименту здебільшого засвідчує можливість відповідної події, тоді як негативний результат за умови належної методики може категорично заперечувати її можливість. Саме ця особливість визначає особливу цінність слідчого експерименту як засобу перевірки доказових версій.

Окремою проблемою, що потребує уваги, є протидія учасників кримінального провадження проведенню експерименту. Особа може намагатися навмисно змінити порядок виконання дій, приховати певні обставини або вплинути на результати дослідів. У зв'язку із цим слідчий повинен забезпечувати можливість вільного відтворення відповідних дій, але водночас контролювати процес таким чином, щоб учасник не мав можливості знищити сліди, пошкодити об'єкти чи іншим способом перешкодити об'єктивному встановленню обставин [8, с. 211].

Особливого значення набуває питання розмежування слідчого експерименту та допиту. Якщо під час експерименту особа не лише відтворює певні дії, а фактично повідомляє нові відомості без проведення дослідів, виникає ризик змішування різних процесуальних форм. Верховний Суд у своїй практиці звертав увагу на можливість використання відомостей, отриманих під час слідчого експерименту, як вихідних даних для проведення експертного дослідження, зокрема у випадках, коли відповідні відомості можуть бути використані експертом у сукупності з іншими матеріалами [9].

Важливою тактичною умовою є також недопущення взаємного впливу учасників експерименту. Одночасна участь декількох підозрюваних або підозрюваного разом із потерпілим чи свідком може створити передумови для узгодження позицій або появи навідних пояснень. Саме тому Ю. А. Чаплинська обґрунтовує доцільність проведення експериментальних дій із кожним підозрюваним окремо, якщо у кримінальному провадженні необхідно перевірити показання кількох осіб [10, с. 251].

Поряд із криміналістичною тактикою важливим є дотримання процесуальної форми. Відповідно до ст. 240 КПК України слідчий експеримент проводиться з метою перевірки й уточнення відомостей, які мають значення для встановлення обставин кримінального правопорушення, шляхом відтворення дій, обстановки й обставин відповідної події, а також проведення необхідних дослідів і випробувань [1]. При цьому закон вимагає забезпечення належних умов для проведення експерименту та забороняє проведення дослідів, які принижують честь і гідність осіб або створюють небезпеку для їхнього здоров'я.

Процесуальна форма в цьому контексті має подвійне призначення. З одного боку, вона встановлює межі допустимої поведінки органу досудового розслідування та гарантує дотримання прав учасників. З іншого боку, вона забезпечує можливість подальшої перевірки судом, яким саме чином було отримано відповідні відомості. Тому протокол слідчого експерименту має відображати не лише загальний факт його проведення, а й істотні обставини дослідів, умови їх здійснення, послідовність дій, отримані результати та застосовані технічні засоби.

Судова практика Верховного Суду демонструє, що оцінювання процесуальної форми не повинно перетворюватися на механічне застосування формальних критеріїв. Водночас суд має встановити, чи могло конкретне порушення поставити під сумнів достовірність доказу або призвести до істотного обмеження процесуальних прав учасників.

Зокрема, у справі № 683/1200/18 Верховний Суд дійшов висновку, що незначне перевищення часу проведення слідчої дії після 22:00 саме по собі не свідчить про недопустимість результатів слідчого експерименту, якщо проведення дії у відповідний час було обумовлене необхідністю максимально наблизити умови експерименту до обставин події [11]. Такий підхід має принципове значення, оскільки демонструє орієнтацію суду не на формальне констатування будь-якого відхилення від процедури, а на встановлення його реального впливу на достовірність доказової інформації.

У цій же справі Верховний Суд звернув увагу на значення безперервної відеофіксації. Якщо перебіг слідчого експерименту належним чином зафіксований за допомогою тех-

нічного засобу, неповне відображення окремих процедурних моментів у тексті протоколу не завжди означає недопустимість доказу [11]. Така позиція відповідає сучасному розумінню співвідношення протоколу та технічної фіксації слідчої дії, коли відеозапис здатний забезпечувати більш повне відображення фактичного перебігу експерименту.

Разом із тим Верховний Суд наголошує на необхідності розмежування електронного доказу та матеріального носія, на якому він зберігається [11]. Для оцінювання доказової інформації принциповим є не фізичний носій сам по собі, а інформація, яка на ньому зафіксована, її походження, цілісність та можливість перевірки.

Показовою є також правова позиція Верховного Суду щодо роз'яснення прав учаснику слідчого експерименту. У відповідній справі Суд не визнав істотним порушенням відсутність фіксації факту роз'яснення прав безпосередньо на відеозаписі, якщо така обставина належним чином підтверджувалася підписом особи в протоколі [12]. Таким чином, судова практика виходить із необхідності оцінювання всього комплексу процесуальних матеріалів, а не окремого елемента фіксації ізольовано від інших даних.

Цікавим є підхід Верховного Суду до вилучення речових доказів під час слідчого експерименту. У справі № 683/1200/18 під час проведення експерименту було виявлено та вилучено предмети, пов'язані з кримінальним правопорушенням. Окремий протокол саме щодо вилучення не складався. Однак Суд не встановив істотного процесуального порушення, врахувавши, що вилучення відбулося безпосередньо під час слідчої дії, було зафіксоване безперервним відеозаписом, а переривання експерименту для оформлення окремої процесуальної дії не було необхідним [11].

Такий підхід демонструє важливу тенденцію у практиці Верховного Суду: процесуальна форма має гарантувати достовірність і можливість перевірити отриманий доказ. Якщо спосіб фіксації дає змогу достовірно встановити факт, час, місце й обставини відповідної дії, а права сторони захисту не були істотно порушені, процесуальне відхилення способу оформлення не завжди зумовлює недопустимість доказу.

Водночас зазначене не означає, що вимоги процесуальної форми можуть ігноруватися. Навпаки, саме суворе дотримання основних процедурних гарантій створює передумови для того, щоб суд міг перевірити доказ. Особливо це стосується участі понятих, коли вони залучаються відповідно до вимог кримінального процесуального законодавства.

Верховний Суд сформував достатньо сувору позицію щодо можливості перевірки особи понятого. У відповідній справі протокол слідчого експерименту був оцінений як недопустимий доказ через неможливість перевірити обставини його проведення за участю понятих, які не мали постійного місця проживання та не були представлені стороною обвинувачення суду для допиту [13]. Цей підхід ґрунтується на тому, що понятий у відповідному контексті виконує не просто формальну функцію засвідчення факту проведення процесуальної дії. Його можливість бути ідентифікованим та в разі потреби допитаним створює додаткову гарантію для належної перевірки отриманих результатів.

Отже, проблема понятого пов'язана не стільки з формальним фактом його присутності, скільки з реальною можливістю перевірити його участь та зміст обставин, які він міг сприймати безпосередньо.

Окремої уваги заслуговує питання відповідності умов проведення експерименту умовам події, яка перевіряється. У криміналістичній теорії традиційно підкреслюється необхідність максимально наближеного відтворення обстановки. Проте вимога абсолютної ідентичності всіх умов була б практично нереалістичною. Саме тому судова практика виходить із критерію істотності відповідних умов для досягнення мети експерименту.

У цьому аспекті показовою є позиція Верховного Суду у справі, де суд першої інстанції визнав протоколи слідчого експерименту недопустимими через те, що експеримент проводився не безпосередньо на межі присадибних ділянок, а на території домогосподарства потерпілих, а також за інших погодних умов. Верховний Суд не погодився з таким формальним підходом і зазначив, що відповідні відмінності самі по собі не були істотними для встановлення механізму нанесення ударів, який перевірявся під час експерименту [9].

Таким чином, критерієм допустимості та доказової цінності експерименту має бути не механічна тотожність усіх обставин, а від-

творення саме тих умов, які є істотними для поставленого перед слідчою дією завдання. Якщо певна відмінність не здатна вплинути на результат досліду, вона не повинна автоматично нівелювати доказову цінність проведеного експерименту.

Важливим є також питання розбіжностей між показаннями особи, наданими раніше, та відомостями, зафіксованими під час слідчого експерименту. Верховний Суд звертає увагу на те, що сама наявність певних невідповідностей не означає автоматичної недопустимості протоколу [14]. У такому випадку необхідно розмежовувати питання допустимості доказу та питання його достовірності. Допустимість визначається передусім законністю процедури отримання відомостей, тоді як достовірність пов'язана зі змістовою оцінкою цих відомостей у сукупності з іншими доказами.

Аналогічно заперечення обвинуваченим у суді власної участі або змісту відомостей, які перевірялися під час слідчого експерименту, саме по собі не зумовлює недопустимості протоколу [15]. Така позиція є логічною, оскільки протокол слідчого експерименту становить самостійне процесуальне джерело доказів, а заперечення особи в судовому засіданні повинно оцінюватися поряд з іншими матеріалами кримінального провадження.

Важливим є також питання доказової ролі слідчого експерименту. Його результати не завжди мають самостійне вирішальне значення для встановлення винуватості особи. Верховний Суд у справі № 683/1200/18 підкреслив, що результати слідчого експерименту оцінювалися поряд з іншими доказами та не становили єдиної підстави для висновку про винуватість особи [9].

Такий підхід відповідає загальному принципу оцінювання доказів у кримінальному провадженні. Слідчий експеримент здебільшого виконує перевірочну й оціночну функції: він дає можливість встановити, чи відповідає певна версія об'єктивним умовами події. Його результати набувають вагомого значення в кримінальному провадженні лише у взаємозв'язку з іншими доказами.

Залежно від характеру завдання слідчі експерименти можна умовно поділити на такі, що спрямовані на встановлення можливості або неможливості певного факту, і такі, що мають на меті визначення способу, механізму чи послідовності розвитку події. У першому випадку позитивний результат переважно підтверджує лише можливість певного факту. Якщо ж експеримент достовірно засвідчує неможливість відповідної події за встановлених умов, його результат може мати значно більш категоричне значення.

У другій групі результат також залежить від того, чи встановлено єдиний можливий механізм розвитку події. Якщо експеримент показує, що певна подія могла відбутися тільки одним способом, за відсутності обґрунтованих альтернатив відповідний результат може бути оцінений як категоричний. Якщо ж встановлено декілька можливих способів, результат має переважно ймовірнісний характер.

Важливим засобом підвищення достовірності слідчого експерименту є повторність дослідів. Неодноразове відтворення однорідних дій дає змогу зменшити ризик випадкового результату, перевірити стабільність отриманих даних і уточнити часові, просторові, швидкісні та інші параметри події. Повторне проведення експерименту може бути необхідним і тоді, коли після завершення першої спроби встановлено, що окремі істотні умови не були враховані або відтворені належним чином.

Разом із тим повторність не повинна перетворюватися на механічне дублювання процесуальної дії. Кожний наступний експеримент повинен мати конкретну пізнавальну мету, а його проведення має бути обґрунтованим з огляду на обставини кримінального провадження.

Окремо необхідно звернути увагу на взаємозв'язок слідчого експерименту та судової експертизи. Результати експериментальної перевірки можуть використовуватися як вихідна інформація для експерта. Верховний Суд у справі № 303/5115/15-к висловив позицію, відповідно до якої відомості, отримані під час слідчого експерименту, можуть бути використані в експертному дослідженні як вихідні дані, а сама по собі обставина проведення експерименту у формі, яка містила елементи допиту, не означає автоматичного застосування доктрини «плодів отруєного дерева» до висновку експерта [9].

Водночас така можливість не означає, що процесуальні порушення на етапі отримання вихідних даних можуть ігноруватися.

Питання повинно вирішуватися з урахуванням конкретних обставин, характеру порушення, способу використання відповідної інформації експертом і самостійності інших джерел, покладених в основу експертного висновку.

Таким чином, аналіз судової практики Верховного Суду дає змогу виокремити декілька основних підходів до оцінювання результатів слідчого експерименту. По-перше, суд відмежовує істотні порушення процесуальної форми від технічних або несуттєвих недоліків. По-друге, для оцінювання допустимості враховується реальний вплив порушення на права учасників та можливість перевірки достовірності доказу. По-третє, відсутність абсолютної тотожності умов експерименту фактичним умовам події не означає автоматичної недопустимості протоколу, якщо відмінності не мають істотного значення для мети експерименту. По-четверте, належна відеофіксація здатна істотно підвищувати перевірюваність результатів та компенсувати окремі недоліки текстового протоколу. По-п'яте, слідчий експеримент повинен оцінюватися у взаємозв'язку з іншими доказами, а не ізольовано від всієї доказової сукупності.

Водночас практика Верховного Суду не дає підстав для висновку про послаблення вимог до процесуальної форми. Навпаки, вона демонструє необхідність розмежування формалізму та процесуальних гарантій. Якщо порушення унеможливлює перевірку факту проведення слідчої дії, ставить під сумнів достовірність її результатів або істотно обмежує права сторони захисту, наслідки такого порушення можуть бути принциповими для допустимості доказу.

Висновки. Слідчий експеримент є одним із найбільш ефективних процесуальних засобів перевірки й уточнення доказової інформації у кримінальному провадженні. Його специфіка полягає у можливості практичного відтворення або моделювання певних дій, обстановки й обставин події, завдяки чому припущення щодо механізму кримінального правопорушення можуть бути перевірені експериментальним шляхом.

Доказове значення результатів слідчого експерименту не може визначатися лише за ознакою позитивного або негативного результату. Важливими є характер поставленого завдання, об'єктивність умов проведення, повторюваність дослідів, наявність або відсутність альтернативних способів розвитку події та узгодженість отриманих відомостей з іншими доказами. Позитивний результат здебільшого підтверджує можливість відповідної події, тоді як достовірно встановлена неможливість певної дії за конкретних умов може мати категоричне спростовувальне значення.

Основною передумовою доказової цінності слідчого експерименту є його належна організація. Несвоєчасність проведення, відсутність планування, недостатній контроль за діями учасників, неврахування істотних умов події, взаємний вплив учасників та неналежна фіксація можуть призвести до отримання результатів, які не забезпечують необхідного рівня достовірності.

Судова практика Верховного Суду засвідчує, що оцінювання допустимості результатів слідчого експерименту має здійснюватися з урахуванням реального значення конкретного процесуального порушення. Не кожен технічний недолік зумовлює недопустимість доказу, однак порушення, що унеможливлюють перевірку обставин проведення слідчої дії, істотно обмежують права учасників або ставлять під сумнів достовірність отриманих відомостей, можуть мати наслідком вилучення відповідного доказу з процесу доказування.

Список використаної літератури:

1. Кримінальний процесуальний кодекс України : Закон України від 13.04.2012 № 4651-VI. *Верховна Рада України*. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#n1081.
2. Стратонов В. М. Слідчий експеримент у системі криміналістичних знань. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Юридичні науки»*. 2024. № 1. С. 20–25. DOI: https://doi.org/10.32999/ksu2307-8049/2024-1-3.
3. Стародубов С. В., Д'ячкова М. О., Сидорчук В. В. Щодо судової практики недопустимості отриманих доказів внаслідок проведення слідчого експерименту. *Вісник Львівського торговельно-економічного університету. Юридичні науки*. 2023. № 13. DOI: https://doi.org/10.32782/2616-7611-2023-13-10.
4. Чаплинський К. О. Тактичне забезпечення проведення слідчих дій : монографія. Дніпропетровськ : Ліра ЛТД, 2011. 496 с.

5. Гусаченко Є. О. Фіксація та оцінка результатів слідчого експерименту. *Південноукраїнський правничий часопис*. 2017. № 3. С. 93–98.
6. Біленчук П. Д., Лисиченко В. К., Климко Н. І. Криміналістика : підручник. Київ : Атака, 2001. 544 с.
7. Шепітько В. Ю. Криміналістика : підручник. Київ : Ін Юре, 2010. 496 с.
8. Очеретяний В. А. Поняття й сутність слідчого експерименту. *Право і суспільство*. 2015. № 3. С. 209–213.
9. Постанова Верховного Суду від 2 липня 2024 р. у справі № 303/5115/15-к. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: https://reyestr.court.gov.ua/Review/120207390.
10. Чаплинська Ю. А. Проблемні питання слідчого експерименту. *Право і суспільство*. 2014. № 1. С. 249–254.
11. Постанова Верховного Суду від 5 квітня 2023 р. у справі № 683/1200/18. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: https://reyestr.court.gov.ua/Review/110144423.
12. Постанова Верховного Суду від 18 червня 2025 р. у справі № 275/328/23. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: https://reyestr.court.gov.ua/Review/128309331.
13. Постанова Верховного Суду від 21 липня 2020 р. у справі № 331/2390/17. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: https://reyestr.court.gov.ua/Review/90563134.
14. Постанова Верховного Суду від 9 лютого 2022 р. у справі № 523/8553/16-к. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: https://reyestr.court.gov.ua/Review/103320374.
15. Постанова Верховного Суду від 21 листопада 2022 р. у справі № 161/620/19. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: https://reyestr.court.gov.ua/Review/107533618.

References:

1. Verkhovna Rada of Ukraine (2012). Criminal Procedure Code of Ukraine: Law of Ukraine No. 4651-VI of April 13, 2012. “Legislations of Ukraine” Database. Retrieved from: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#n1081 [in Ukrainian].
2. Stratonov, V. M. (2024). Investigative experiment in system of forensic knowledge. *Naukovyi Visnyk Khersonskoho Derzhavnogo Universytetu. Seriia “Iurydychni Nauky”,* (1), 20–25. https://doi.org/10.32999/ksu2307-8049/2024-1-3 [in Ukrainian].
3. Starodubov, S. V., Diachkova, M. O., Sydorchuk, V. V. (2023). On judicial practice regarding the inadmissibility of evidence obtained through an investigative experiment. *Bulletin of Lviv University of Trade and Economics. Legal Sciences,* (13), 73–78. https://doi.org/10.32782/2616-7611-2023-13-10. [in Ukrainian].
4. Chaplynskyi, K. O. (2011). Tactical support for conducting investigative actions: a monograph. Lira LTD [in Ukrainian].
5. Husachenko, Ye. O. (2017). Recording and evaluation of investigative experiment results. *South Ukrainian Law Journal,* (3), 93–98 [in Ukrainian].
6. Bilenchuk, P. D., Lysychenko, V. K., Klymko, N. I. (2001). Criminalistics: Textbook. Ataka [in Ukrainian].
7. Shepitko, V. Yu. (2010). Criminalistics: Textbook. In Yure [in Ukrainian].
8. Ocheretiany, V. A. (2015). The Concept and Essence of the Investigative Experiment. *Law and Society*, (3), 209–213 [in Ukrainian].
9. Resolution of the Supreme Court of July 2, 2024, in case No. 303/5115/15-k. Unified State Court Register of Decisions. Retrieved from: https://reyestr.court.gov.ua/Review/120207390 [in Ukrainian].
10. Chaplynska, Yu. A. (2014). Problematic issues regarding the investigative experiment. *Law and Society,* (1), 249–254 [in Ukrainian].
11. Resolution of the Supreme Court of April 5, 2023, in case No. 683/1200/18. Unified State Register of Court Decisions. Retrieved from: https://reyestr.court.gov.ua/Review/110144423 [in Ukrainian].
12. Resolution of the Supreme Court of June 18, 2025, in case No. 275/328/23. Unified State Register of Court Decisions. Retrieved from: https://reyestr.court.gov.ua/Review/128309331 [in Ukrainian].
13. Resolution of the Supreme Court dated July 21, 2020, in case No. 331/2390/17. Unified State Register of Court Decisions. Retrieved from: https://reyestr.court.gov.ua/Review/90563134 [in Ukrainian].
14. Resolution of the Supreme Court of February 9, 2022, in case No. 523/8553/16-k. Unified State Register of Court Decisions. Retrieved from: https://reyestr.court.gov.ua/Review/103320374 [in Ukrainian].
15. Resolution of the Supreme Court of November 21, 2022, in case No. 161/620/19. Unified State Register of Court Decisions. Retrieved from: https://reyestr.court.gov.ua/Review/107533618 [in Ukrainian].

Katerina Horbunova, Nikita Sevastianov. Assessing the admissibility of investigative experiment results throught the prism of Supreme Court of Ukraine`s case law

The article presents a comprehensive study of the investigative experiment as a key method for verifying, clarifying, and evaluating information obtained during the pre-trial investigation of criminal offenses. It establishes that the specific nature of this investigative (detective) action lies in the ability to practically verify statements regarding the mechanism of specific actions by reconstructing the setting and circumstances of the event, as well as by conducting relevant experiments and tests. The key factors influencing the effectiveness of an investigative experiment have been identified, including the timeliness of its conduct, the adequacy of preparation, the correct determination of conditions and the sequence of trials, the monitoring of participants' behavior, and the completeness of procedural documentation. Particular attention is paid to evaluating the positive and negative outcomes of the experimental verification. It is emphasized that establishing the possibility of a certain event does not always provide grounds for a definitive conclusion regarding its actual occurrence, whereas reliably establishing the impossibility of a specific action under given conditions can have significant refutational value. The necessity of evaluating the results of an investigative experiment in conjunction with other evidence in criminal proceedings is substantiated.

The practice of the Supreme Court regarding adherence to the procedural form of conducting and recording an investigative experiment is analyzed. It is established that judicial practice distinguishes between substantial violations of procedural requirements and formal defects that did not affect the reliability of the evidence or the possibility of its judicial verification. The article examines the Supreme Court's approaches to evaluating the participation of attesting witnesses, video recording, discrepancies between the conditions under which the experiment was conducted and the actual circumstances of the event, the seizure of physical evidence during the investigative action, and inconsistencies between a person's prior statements and information obtained during the experiment. It is concluded that adherence to the procedural form of an investigative experiment should be viewed not as an instance of excessive formalism, but as a necessary guaranteeing the reliability of evidentiary information and its verifiability by the court, as well as ensuring the procedural rights of participants in criminal proceedings. At the same time, the application of procedural formal requirements must be based on an assessment of the actual impact of a specific violation on the evidentiary value of the results obtained.

Keywords: *investigative experiment, investigative (search) action, evidence, proof, admissibility of evidence, procedural form, criminal proceedings, Supreme Court, reproduction of circumstances, protocol.*

Дата першого надходження статті до видання: 12.10.2026
Дата прийняття статті до друку після рецензування: 09.11.2026
Дата публікації (оприлюднення) статті: 18.11.2026

Стаття поширюється на умовах ліцензії
відкритого доступу (CC BY 4.0)